



מטרות חדשות לחינוך הערבי

בראי הזכות לחינוך

**למיעוט הערבי-פלסטיני
במדינת ישראל ישנה
זכות המעוגנת באמנות
שישראל חתומה עליהן
להגדיר לעצמו מטרות חינוך
הנובעות מהווייתו הלאומית-
תרבותית המיוחדת. הוועדה
הפדגוגית הערבית ניסחה
מטרות חינוך, והיא מזמינה
את הציבור הערבי והיהודי
במדינת ישראל לקיים
עליהן שיח שקול ופתוח**

אימן אגבאריה ויוסף ג'בארין

ב 27 באוקטובר 2011 כינסו ועדת המעקב לענייני חינוך ערבי והמועצה הפדגוגית הערבית מסיבת עיתונאים שבה הציגו את מטרות החינוך וההוראה של המיעוט הפלסטיני בישראל. המאמר שלהלן מבקש להציג את המטרות הללו מנקודת המבט של שיח הזכות לחינוך – הזכות של מיעוט לאומי וילידי לבחור את הזהות (או הזהויות) שלו, לקבוע את הערכים שעל פיהם הוא רוצה לחיות ולחנך לאורם.

הזכות של מיעוט לאומי-ילידי להשפיע על תוכני החינוך ומטרותיו

החינוך הופך לזכות משמעותית כאשר הוא זמין (available), נגיש (accessible), קביל (acceptable) ומותאם (adaptable) (Tomasevski 2004).¹ היבטים אלה של הזכות לחינוך אומצו בוועדת האו"ם לזכויות כלכליות, והם נוגעים גם לתכניו ולמטרותיו. בניסוח ספציפי יותר, במישור של הזכות לחינוך קביל, המדינה מחויבת לספק חינוך שאינו אינדוקטרינציה דתית או פוליטית, אלא חינוך פתוח וסובלני כלפי קולות שונים ונרטיבים מתחרים. בהקשר זה על החינוך להניח את דעתם של ההורים מבחינת איכותו ומבחינת הרלוונטיות של התכנים הנלמדים והערכים המועברים לילדים באמצעותם. עקרון הקבילות על ההורים מקבל ביטוי במישור של הזכות לחינוך כזכות לחינוך מותאם. ההתאמה איננה רק לצרכים המשתנים של החברה, אלא גם להקשר המקומי של התלמידים, ללשון ולתרבות שלהם. במילים אחרות, על המדינה להבטיח שתוכני החינוך יהיו זמינים ונגישים לכלל התלמידים ללא הפליה ובאורח שוויוני ושהתכנים יהיו קבילים ומותאמים לצורכי הילדים ולתרבותם. הזכות לחינוך מקבלת חשיבות רבה במיוחד בהקשר של מיעוטים לאומיים, לשוניים, דתיים וילידיים.

בשנת 1991 אשררה מדינת ישראל את האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966, את האמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ופוליטיות משנת 1966 ואת האמנה הבינלאומית לזכויות הילד משנת 1989. שלוש אמנות

ד"ר אימן אגבאריה הוא מרצה בחוג למנהיגות ומדיניות בחינוך באוניברסיטת חיפה; ד"ר יוסף ג'בארין הוא מרצה במכללה האקדמית תלחי ועובד במרכז "דראסאת" למשפט ומדיניות. הערות והארות על המאמר ועל מטרות החינוך המוצעות להלן יתקבלו בכרוב: arab.ped.council@gmail.com

ההתייחסות לחינוך הערבי רק מן ההיבט הישגי-תפוקתי מעידה לא רק על שוליותו של החינוך הערבי בסדר העדיפויות של משרד החינוך, אלא גם לדרך שבה מגדיר המשרד את בעיותיו של החינוך הערבי כבעיה של "צמצום פערים"

החינוך הערבי בראי מטרות החוק ומדיניות משרד החינוך

הזכות לחינוך, כפי שמציין יורם רבין (2002),² כוללת שלושה רכיבים עיקריים: הזכות לקבל חינוך, הזכות להשפיע על תוכני החינוך והזכות לשוויון בחינוך. כאן נתרכזו בכחינה ביקורתית של הרכיב העקרוני יותר מבין השלושה: הזכות להשפיע על תוכני החינוך, שלא זכתה עד כה להתייחסות ראויה בשיח המשפטי.

לזכות להשפיע על תוכני החינוך ביטוי מוגבל למדי במסגרת החוק, והיא מוגדרת בעיקר בהקשר של סמכות ההורים לבחור חינוך לילדיהם במסגרת אפשרויות הבחירה שהמדינה מספקת. לפי חוק החינוך הממלכתי תשי"ג-1953 שר החינוך רשאי אמנם לקבוע תכניות השלמה לכל מוסד חינוך רשמי, אך עם זאת הוא רשאי, לפי דרישת הורי תלמידים, לאשר תכנית שונה מזו שנקבעה. אולם יש לזכות זו היבטים קבוצתיים ברורים מלבד זכויות ההורים.

היבטים אלה עולים בעיקר במקרים שבהם מדובר בקבוצת מיעוט תרבותית ייחודית, שכן אז מתעורר הצורך להבטיח לחברי הקבוצה זכות קבוצתית להשפיע על תוכני החינוך – לאפשר לקבוצה להחליט באשר לתכנים הנלמדים בבתי הספר של בניה ובנותיה – מתוך מטרה לשמר את ייחודה התרבותי, הלשוני או הלאומי ולפתח אותו.

יש הסכמה רחבה שהחינוך הערבי בישראל מקופח בהקצאת משאבים, בייחוד בשעות לימוד ושעות טיפוח, במבנים וכיתות ובהיעדר הכרה בנרטיב הלאומי תרבותי של המיעוט הערבי והדרה של מנהיגותו מהדרגים של קבלת ההחלטות וקביעת המדיניות החינוכית. מצב זה הביא, בין השאר, להישגים נמוכים במערכת החינוך הערבית, לתחושות גוברות של ניכור וחוסר שביעות רצון בקרב הציבור הערבי ממערכת החינוך הערבי ולהיעדר הסכמה בין קובעי המדיניות היהודים לבין המחנכים וההורים בחברה הערבית על מטרות הלימוד ותכניו, על מהות הערכים שלפיהם יש לחנך את התלמיד הערבי ועל איכות השותפות הנדרשת מן המנהיגות הערבית החינוכית והציבורית ברמת המטה של משרד החינוך.

השליטה הכוללת של מערכת החינוך העברית במערכת החינוך הערבית גרמה למצב שהאוכלוסייה הערבית איבדה כל אפשרות לשלוט ביעדי של החינוך, וניטלה ממנה את הזכות לעצב ולכוון את מערכת החינוך בהתאם לאינטרסים הקולקטיביים של הציבור הערבי. ברמת מדיניות החינוך, הצהרת המדיניות של השר גרעון סער "ממשלת ישראל מאמינה בחינוך" (סער 2009)³ היא דוגמה בולטת מהשנים האחרונות להתעלמות מן הצורך של החינוך הערבי לחינוך ערכי שייגזר מעולמם, מתרבותם ומזהותם הלאומית של התלמידים והמחנכים הערבים (ג'בארין ואגבאריה 2010).⁴

מרכזיות אלו כוללות התייחסויות מפורשות לזכות לחינוך על שלושת רכיביה: הזכות לקבל חינוך, הזכות לשוויון בחינוך והזכות להשפיע על תוכני החינוך ומטרותיו ברמה האינדיווידואלית וברמה הקבוצתית.

למשל, האמנה לזכויות אזרחיות פוליטיות דנה (סעיף 27) בזכויותיהם של מיעוטים אתניים, דתיים ולשוניים. הסעיף מגן על זכותם של מיעוטים דתיים לקיים את מצוות דתם, על זכותם של מיעוטים לשוניים להשתמש בשפתם ועל זכותם של מיעוטים לאומיים לשמר את תרבותם. על המדינה מוטלת חובה פוזיטיבית לעשות הכול כדי לאפשר למיעוט הלאומי לטפח באופן חופשי את זהותו התרבותית לאומית.

נוסף על כך הזכות להשפיע על תוכני החינוך ומטרותיו קשורה במהותה לזכות לזהות, שכן לבית הספר תפקיד מרכזי בפיתוח זהותו של הילד – או בדיכוייה. חשיבותה של הזכות לזהות מקבלת משנה תוקף בחברה רבאתנית שסועה, שכן עקרון השוויון מחייב מימוש שווה של הזכות לזהות באמצעות הכרה שווה בזהויות הקבוצתיות המגוונות בחברה, בהיסטוריה שלהן ובנרטיבים הייחודיים.

יש שני היבטים מרכזיים לזכות לזהות: זכותו של הילד לשמור על זהותו (להיות מודע אליה ולקבל מידע על אודותיה) וזכותו של הילד לפתח ולעצב את זהותו, הן דרך קבלת כלים לפיתוחה והן בהיכרות עם מגוון האפשרויות לפיתוחה. לבית הספר תפקיד מרכזי במימוש הזכות לזהות על שני היבטיה.

סעיף 8 לאמנה הבינלאומית לזכויות הילד מעגן את זכותו של הילד לזהות, וקובע את החובה "לכבד את זכותו של הילד לשמור על זהותו, לרבות אזרחות, שם וקשרי משפחה כמוכר בחוק, וזאת ללא התערבות שלא כדין". סעיף זה גם קובע כי "במקום שבו נשללו מהילד כמה ממרכיבי זהותו או כולם, יספקו המדינות החברות סיוע והגנה נאותים במטרה לכוון מחדש את זהותו בהקדם".

כאשר אשררה את האמנות העניקה מדינת ישראל לזכות לחינוך מעמד מחייב במשפט הישראלי לצד חוקים ופסיקות של בית המשפט. גם המשפט הבינלאומי מהווה, במידה מסוימת, חלק מהפירמידה הנורמטיבית בישראל, שכן חוקה על המדינה למלא אחר האמנות הבינלאומיות שאשררה.

זכויות מיעוטים גם זכו בשני העשורים האחרונים לרוח גבית, שהתבטאה בעיגון מפורש שלהן בשתי הצהרות שקיבלה עצרת האו"ם: ההכרזה הבינלאומית בדבר זכויות מיעוטים משנת 1992 וההכרזה הבינלאומית בדבר זכויות עמים ילידים משנת 2007. להכרזות של האו"ם יש אמנם מעמד הצהרתי בלבד, אך שתיהן הנהנות מתמיכה בינלאומית רחבה.

המבצעת היא הגורם היחיד האמון על יישומה. כאן המקום לציין שמטרות החינוך לכלל התלמידים בישראל הוגדרו בסעיף 2 של חוק חינוך ממלכתי תשי"ג-1953. מטרות אלו התעלמו לחלוטין מן החינוך הערבי. מטרות החינוך החדשות, שהוגדרו בתיקון לחוק החינוך הממלכתי משנת 2000, אמנם רחבות ומפורטות יותר, אך אין הן רחבות ומפורטות דיין כדי לכלול גם את יעדי החינוך של התלמידים הערבים, כפי שהציגו אותם נציגי הציבור הערבי. הנפקד מן המטרות עולה על הנוכח בהן.

מטרות החינוך קובעות במפורש בסעיף 2(4) את ייעודו של החינוך העברי "ללמד את תורת ישראל, תולדות העם היהודי, מורשת ישראל והמסורת היהודית, להנחיל את תודעת זכר השואה והגבורה, ולחנך לכבדם". ההתייחסות היחידה לאוכלוסייה הערבית מופיעה בסעיף 2(11): "להכיר את השפה, התרבות, ההיסטוריה, המורשת והמסורת הייחודית של האוכלוסייה הערבית ושל קבוצות אוכלוסייה אחרות במדינת ישראל, ולהכיר בזכויות השוות של כל אזרחי ישראל".

אין ספק שהתיקון של שנת 2000 מסמן שיפור כלשהו ביחסה של החקיקה לחינוך הערבי. התיקון גם מרחיב את מטרות החינוך ומוסיף יעדים אוניברסליים כגון "לבסס את ידיעותיהם של הילד והילדה בתחומי הדעת והמדע השונים, ביצירה האנושית לסוגיה ולדורותיה, ובמיומנויות היסוד שיידרשו להם בחייהם כבני אדם בוגרים בחברה חופשית, ולעודד פעילות גופנית ותרבות פנאי". עם זאת אין בתיקון הכרה במיעוט הערבי-פלסטיני כמיעוט לאומי וילידי וכחלק מהעם הפלסטיני ומהאומה הערבית.

יתרה מזו, התיקון משנת 2000 של מטרות החינוך הממלכתי מעגן לראשונה בחקיקה בתחום החינוך הממלכתי את הגדרת המדינה "יהודית ודמוקרטית". סעיף 2(2) לחוק מדגיש שמטרתו "להנחיל את העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל ואת ערכיה של מדינת

הצהרה זו מכילה התייחסות שולית בלבד לחינוך הערבי. היא עומדת על הצורך לשפר את ההישגים הלימודיים בקרב "רוברי ערבית", כלשונה, במבחנים הארציים והבינלאומיים. ההתייחסות לחינוך הערבי רק מן ההיבט ההישגי-תפוקתי מעידה לא רק על שוליותו של החינוך הערבי בסדר העדיפויות של משרד החינוך, אלא גם לדרך שבה מגדיר המשרד את בעיותיו של החינוך הערבי כבעיה של "צמצום פערים".

מסגור הבעיות במונחים אלה – "סגירת פערים" או למעשה "ניהול פערים", שכן אין למשרד תכנית אמיתית לסגור את הפערים – הוא שעתוק של מדיניות חלקית, קצרת טווח וחסרת הלימה לצרכים הפנימיים-חברתיים של החברה הערבית בישראל. מדיניות זו לוקה בהיעדר ראייה מערכתית כוללת של חינוך בקרב מיעוט לאומי וילידי שרוצה להיות מעורב בניהול התכנים של החינוך הניתן לדור הצעיר בקרב ובקביעתם.

החוק הראשי שמסדיר את החינוך הממלכתי בישראל הוא חוק חינוך ממלכתי תשי"ג-1953. הוא מגדיר את מערכת החינוך הציבורי בישראל, וגם את היעדים והמטרות של המערכת, אבל רק במונחים יהודיים ועבור תלמידים יהודים בלבד. האינטרסים החינוכיים הקולקטיביים של האזרחים הערבים בישראל זוכים להתעלמות כמעט מוחלטת. אף על פי שבמערכת החינוך הערבית לומדים יותר מחמישית מהתלמידים בישראל, קיומה אינו מוגדר בחוק. חוק החינוך הממלכתי מכונן שתי מערכות חינוכיות נפרדות ועצמאיות – ממלכתית חילונית וממלכתית דתית – כדי למלא את הצרכים הייחודיים של האוכלוסייה היהודית, אך הוא אינו נותן ביטוי לצרכים הייחודיים של המיעוט הערבי – קבוצה מובחנת עם שפה משותפת, תרבות, היסטוריה וזהות לאומית. כיוון שזכותו של המיעוט הערבי להשפיע על החינוך אינה זוכה לעיגון במשפט הישראלי, הרשות

מטרות החינוך וההוראה של המיעוט הפלסטיני בישראל

מקצועית והן כמנהיג בבית הספר ובקהילה. ראוי להדגיש שהתפקיד החשוב ביותר בתהליך השינוי המיחל מוטל על ההורים, על המורים ועל המנהיגות החינוכית הערבית. חשובה לא פחות היא מחויבותם של השלטון המקומי הערבי ושל ארגוני החברה האזרחית הערבית לשינוי זה. מטרות החינוך הפלסטינים בישראל המפורטות להלן משלימות אפוא זו את זו:

לספק טיבה חינוכית-לימודית

בטוחה ומהנה שתוכל לסייע לפרט לגלות ולפתח את יכולותיו, כישוריו, העדפותיו ותחומי העניין שלו, כדי להכין אותו להיות אדם חופשי, משכיל, יצירתי, יוצר ומעורב.

להגביר את הניעות החברתית-

כלכלית של התלמידים למען קידומם ורווחתם, ובכלל זה לעודדם להשתלב בעמדות מפתח התורמות לחברה שלהם ומפרות אותה, ולעודד את הצטרפותם לשוק

נגד אלימותם של דפוסי חשיבה והתנהגות מסוימים ונגד כמה מתחלואיה של החברה הערבית, דוגמת הקנאות השבטית, החמולתית, העדתית, הפוליטית או הדתית, נחיתות מעמד האישה, ההתנהגות הסביבתית הלא אחראית, היחלשות הסולידריות החברתית והשתלטותם של תרבות השוק והגיון השוק על חיי החברה. כדי להגשים את המטרות הללו יש לפתח מערכת חינוך ותרבות ערבית-פלסטינית עצמאית. מערכת זו תזכה לתמיכת המדינה, האמורה לספק את המשאבים הנחוצים להבטחת עצמאותה הארגונית וייחודה הלשוני והלאומי. בכוחה של מערכת כזאת – במידה שתאפשר תנאים של דמוקרטיה, שקיפות, תכליתיות ויעילות – להעצים גם את התלמידים וגם את המורים הפלסטינים בארץ, באמצעות הזדמנות לחינוך שויוני ואיכותי וחיזוק תפקידו של המורה כסמכות הן מבחינה

נקודת המוצא של מטרות החינוך במסגרות החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי של הפלסטינים בישראל – כקבוצה וכפרטים המשתייכים למעגלים חברתיים, פוליטיים, כלכליים ותרבותיים שונים ברמת החברה, העם, המדינה, האומה, התרבות והאנושות כולה – היא ערכים הומניים משותפים וזכויות אדם, כפי שאלה מעוגנים באמנות הבינלאומיות. מטרות אלו נשענות על תפקידו של בית הספר כמנוף לפיתוח חברתי-קהילתי, למעורבות ציבורית וליזומה כלכלית. כל זאת במסגרת מפעל חינוכי מקיף ובר קיימה שיעודו להביא ליצירת חיי חברה מספקים, מכובדים ושלווים המבוססים על דיאלוג, פלורליזם וצדק חברתי.

מצד אחד תכליתו של מפעל חינוכי זה להיאבק בהפליה מטעם המדינה ובהשפעותיה המכשילות על החברה הפלסטינית בישראל. מצד אחר זהו מאבק

על המדינה מוטלת חובה פוזיטיבית לעשות הכול כדי לאפשר למיעוט הלאומי לטפח באופן חופשי את זהותו התרבותית לאומית

ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית".

עיגון הגדרה זו של המדינה בחוק החינוך הממלכתי והחתימה לחינוך ברוח זו על פי חוק החינוך הממלכתי מסווגים רשמית את התלמידים במערכת החינוך בישראל לשני סוגים: תלמידים שהמדינה שייכת להם לפי הגדרת החוק לעומת תלמידים המודרים מהגדרת המדינה. סיווג זה מציב את התלמידים "הלא יהודים" במעמד נחות לעומת עמיתיהם היהודים, להלכה ולא רק למעשה. זאת ועוד: גם תרומתו בפועל של שינוי חקיקתי מוגבל זה לחינוך הערבי מוטלת בספק, שכן במציאות הפוליטית בישראל השפעתה של החקיקה החינוכית מוגבלת למדי. ואכן, דומה שלמרות שינויי חקיקה אלו ואף שחלף כעשור, לא נעשה מאמץ של ממש עד כה לשינוי תכניות הלימודים בבתי הספר הערביים.

אנו טוענים אפוא שהשליטה והפיקוח של המערכת היהודית על מערכת החינוך הערבית מונעת מהמיעוט הערבי-פלסטיני שליטה על היעדים והמטרות של מערכת החינוך שלו, וכך נמנעת ממנו הזכות לנווט את מערכת החינוך על פי האינטרסים הקולקטיביים שלו. הרב מונע התפתחות חופשית של זהות תרבותית לאומית של התלמידים הערבים-פלסטינים, זהות שתבטא את צורכיהם הייחודיים ואת מאפייניהם הלאומיים, בעיקר בתחומים כגון השפה

הערבית, הזהות הלאומית, ההיסטוריה והמורשת.

בהקשר הזה, אין ספק שקיומה בפועל של מערכת חינוך בשפה הערבית אינו ממצה את זכויות המיעוט הערבי בתחום החינוך. כפי שקובע רבין, "הזכות המהותית של מיעוט לאומי בתחום החינוך היא הזכות לקיים אוטונומיה חינוכית-תרבותית במסגרת החינוך הציבורי המוכר, כדי לשמור על זהותו ומורשתו הלאומית-תרבותית, לעצבה ולפתחה" (2004, 458).

יש לראות בניסיון של הוועדה הפדגוגית הערבית לנסח מטרות אלטרנטיביות לחינוך הערבי שאיפה לממש את הזכות לחינוך בכלל ואת הזכות להשפיע על תוכני החינוך בפרט.

הערות

- 1 Tomasevski, K., 2004. *Manual on Rights-Based Education: Global Human Rights Requirements Made Simple*, Bangkok: UNESCO.
- 2 רבין, י', 2004. "הזכות לקבל חינוך - מעמדה והיקפה בישראל", בתוך י' רבין וי' שני (עורכים), *זכויות חברתיות ותרבותיות בישראל*, תל אביב: רמות.
- 3 סער, ג', 2009. *ממשלת ישראל מאמינה בחינוך*, ירושלים: משרד החינוך. אוחר בתאריך 01.12.2011 מתוך http://meyda.education.gov.il/files/Owl/Hebrew/SarHachinuch/Education_presentation_final_opt.pdf
- 4 ג'בארין, י', וא' אגבאריה, 2010. *חינוך בהמתנה*, חיפה: אוניברסיטת חיפה, הפקולטה למשפטים ודראסאט, המרכז הערבי למשפט ומדיניות.

העבודה באופן שהולם את שאיפותיהם כאנשי מקצוע מצטיינים ובעלי יושרה.

להכין את התלמידים להתמודד

עם המערכות המורכבות והטכנולוגיות המתקדמות של מהפכת המידע והידע, כדי להכשיר אותם לתחרות על הזדמנויות העבודה וההשכלה במציאות גלובלית ובמסגרות רבות-תרבותיות ורב-תחומיות.

להנחיל ערכים הומניים ואזרחיים

מוסריים ופרוגרסיביים ולפתח את מודעותו של התלמיד הפלסטיני לזכויותיו ולתחומי אחריותו הפרטיים והקבוציים, שבכוחם לכוונן חיי חברה המבוססים על חירות, צדק, פלורליזם, נתינה, יוזמה ומתן דין וחשבון.

להגדיל את שיעור הצטרפותם

של תלמידים למוסדות להשכלה גבוהה ולהכנים להשתלבות חברתית מוצלחת ולהצטיינות אקדמית.

להעצים את מעמד השפה הערבית

בקרב התלמידים ולספק להם סביבה

לשונית עשירה ותומכת שבכוחה לשפר את מיומנויות הקריאה, הכתיבה והדיבור בשפה הערבית על כל רבדיה, כלשון שמבטאת זהות ושייכות וכאמצעי לתקשורת יום יומית, ליצירתיות תרבותית ולמחקר.

להעמיק את היכרותם של התלמידים

עם סביבתם הפיזית והחברתית כדי לחזק את יכולותיה של החברה להתמודד עם סוגיות של צדק חברתי. בתוך כך יש לחזק את הקשר עם הממדים הסימבוליים והחומריים של הטבע והאדמה באמצעות חינוך לקיימות, שתפקידו להבטיח את זכויותיהם של הרוח הזה ושל הדורות הבאים על המשאבים הטבעיים והחברתיים של הארץ ולשמר את הניסיון והידע המקומי שצברו הפלסטינים.

להעמיק את הזהות הערבית

פלסטינית כזהות לאומית הגאה בהישגיה התרבותיים ומקיימת קשר מתמיד ואפקטיבי עם העומק הערבי והאסלאמי

שלה. זהות זו תהא מושתתת על לכידות בין בני העם הפלסטיני, על חזיון הויתור והנרטיב הפלסטיניים, על היאחזות בזכויות ההיסטוריות והפוליטיות של העם הפלסטיני ועל פלורליזם תרבותי, דתי וחברתי.

להנחיל לתלמידים את ערכי הדיאלוג

עם האחר היהודי-ישראלי ואת החיפוש אחר אופק של חיים משותפים במולדת אחת, ללא שליטה או עליונות של צד אחד. זהו חינוך לשאיפה מתמדת לחיי ביטחון, חיים של שיתוף פעולה ושוויון, המבקשים לייסד חברה אזרחית המשקפת את הכבוד ההדדי בין בני עמי הארץ ולכוונן אזרחות מכבדת, מכילה ושוויונית.

להקנות לתלמידים ידע על ההיסטוריה

והמורשת של עמים אחרים ודתות שונות ולחשוף אותם להישגיהם בתחום המדע, התרבות, הרוח, האמנות והאסתטיקה מתוך הרגשת תרומתם לכלל החברה האנושית.